

1. Parter och domslut

1.1 Per-Olof Ekholm

Parter

Tilltalad

Kjell PER-OLOF Ekholm, 19570307-4392
Hålldammsvägen 1, 155 94 Nykvarn

Offentlig försvarare

Advokat Peter Ataseven
Advokatbyrå LexSeven AB
Dalgatan 12, 151 33 Södertälje

Åklagare

Chefsåklagare Nicklas Englund
Åklagarmyndigheten
Särskilda åklagarkammaren
205 90 Malmö

Målsägande (part)

Annie ISABELLE Osswald, 20120717-6288
Hålldammsvägen 1, 155 94 Nykvarn

Särskild företrädare

Advokat Ramil Bisso
Advokatbyrån Omnia AB
Järnagatan 6 A, 2 tr, 151 72 Södertälje

Vårdnadshavare

Per-Olof Ekholm
Hålldammsvägen 1, 155 94 Nykvarn

Vårdnadshavare

Lena Osswald
Hålldammsvägen 1, 155 94 Nykvarn

Målsägande (part)

LENA Christina Osswald, 19701114-9361
Hålldammsvägen 1, 155 94 Nykvarn

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress

Box 348
151 24 Södertälje

Besöksadress

Storgatan 17
Södertälje

Expeditionstid

måndag - fredag
08:30-16:00

Telefon

08-561 66 800

E-post

sodertalje.tingsratt@dom.se

Webb

www.sodertaljetingsratt.domstol.se

Målsägandebiträde

Advokat Karl Emil Ekdahl
Advokatfirman De Basso AB
Jovisgatan 8, 151 72 Södertälje

Domslut**Åtal som Per-Olof Ekholm frikänns från**

Försök till mord, 3 kap 1 § och 11 § samt 23 kap 1 § brottsbalken, 2022-06-14 01:30 till 2022-06-14 01:45, Nykvarn

Grovt barnfridsbrott, 4 kap 3 § 2 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2022, 2022-06-14 01:30 till 2022-06-14 01:45, Nykvarn

Skadestånd

Isabelle Osswalds begäran om skadestånd avslås.

Lena Osswalds begäran om skadestånd avslås.

Förverkande och beslag

I beslag tagen skjorta och byxa ska återlämnas (Polismyndigheten, 2022-0150-BG72, punkt 1-2).

I beslag taget täcke, underlakan och dricksglas ska återlämnas (Polismyndigheten, 2022-0150-BG76, punkt 1-2 och 5).

I beslag tagen kniv ska förverkas (Polismyndigheten, 2022-0150-BG76, punkt 7).

Sekretess

Sekretessbestämmelsen i 21 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på s. 105 och 113 i förundersökningsprotokollet, aktbilaga 34.

Sekretessbestämmelsen i 35 kap 13 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna i läkarintyget enligt § 7 lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål m.m. (förutom sidan 1 och de uppgifter som framgår av domskälen), aktbilaga 26, och den rättspsykiatriska utredningen (förutom sidan 1 och de uppgifter som framgår av domskälen), aktbilaga 113, som lagts fram vid förhandlingen inom stängda dörrar.

Ersättning och återbetalning

Staten ska stå för kostnaderna.

Peter Ataseven får ersättning av staten med 159 556 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 104 545 kr arbete
- 23 100 kr tidsspillan
- 31 911 kr mervärdesskatt

Karl Emil Ekdahl får ersättning av staten med 71 497 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 55 878 kr arbete
- 1 320 kr tidsspillan
- 14 299 kr mervärdesskatt

Ramil Bisso får ersättning av staten med 72 678 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 51 912 kr arbete
- 5 940 kr tidsspillan
- 290 kr utlägg
- 14 536 kr mervärdesskatt

2. Yrkanden

2.1 Stämningsansökan, aktbilaga 33, 2022-08-09, åtalspunkt 1

Försök till mord, 3 kap 1 § och 11 § samt 23 kap 1 § brottsbalken, 2022-06-14, Nykvarn

Gärningsbeskrivning

1.1 FÖRSÖK TILL MORD (0150-K3123-22)

Per-Olof Ekholm har försökt döda Christina Osswald genom att ett flertal gånger hugga/skära henne med en kniv. Det hände den 14 juni 2022 i ett sovrum i Per-Olof Ekholms och Christina Osswalds gemensamma bostad på Hålldammsvägen 1, Nykvarn, Nykvarns kommun.

Det fanns en fara för att brottet skulle fullbordas.

Christina Osswald fick
smärta,
blodförlust,
skarpkantade skador på vänstra skuldrans bak-/utsida med åtföljande liten luft- och blodansamling i vänstra lungsäcken,
tvärgående skarpkantad sårskada på vänstra kinden,
ytlig skarpkantad sårskada på högra sidan av överläppens läpproda,
ytlig skarpkantad sårskada på vänstra sidan av överläppen i läppslemhinnan,
skarpkantad sårskada på vänstra överarmens framsida,
ytliga skarpkantade sårskador på vänstra underarmen,
djupare skarpkantad sårskada på vänstra handleden,
skarpkantade sårskador på vänstra tummen och långfingret,
skarpkantade sårskador på högra tummen, pekfingret, långfingret samt handflata och handrygg,
skada på högra handens mindre artär till finger samt en mindre nerv till finger, samt
skada på vänstra handens lillfingerartär samt flera skador på handflatans 4-5 böjsenor och avskurna nerver till handen.

Per-Olof Ekholm begick gärningen med uppsåt.

Ansvarsyrkande i andra hand

Grov misshandel

I vart fall har Per-Olov Ekholm vid ovan nämnda tillfälle uppsåtligen tillfogat Christina Osswald ovan nämnda skador och härvid visat särskild hänsynslöshet eller råhet samt tillfogat henne svår kroppsskada.

2.2 Stämningsansökan, aktbilaga 33, 2022-08-09, åtalspunkt 2

Grovt barnfridsbrott, 4 kap 3 § 2 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2022, 2022-06-14, Nykvarn

Gärningsbeskrivning

2.1 GROVT BARNFRIDSBROTT (0150-K3123-22)

Per-Olof Ekholm har således den 14 juni 2022 på Hålldammsvägen 1, Nykvarn, Nykvarns kommun begått ovan nämnda gärning mot Christina Osswald.

Brottet bevittnades av Isabelle Osswald som är närstående (gemensamt barn fött i juli 2012) till Per-Olof Ekholm och Christina Osswald.

Brottet är grovt eftersom den gärning som Isabelle Osswald bevittnade var av särskilt allvarlig art innefattande mycket allvarligt våld samt eftersom Per-Olof Ekholm visat särskild hänsynslöshet.

Per-Olof Ekholm begick gärningen med uppsåt.

2.3 Skadestånd

Isabelle Osswald har begärt att Per-Olof Ekholm ska betala skadestånd med 55 400 kr. Beloppet avser ersättning för kränkning (50 000 kr) och sveda och värk (5 400 kr). Ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 14 juni 2022 tills betalning sker.

Lena Osswald har begärt att Per-Olof Ekholm ska betala skadestånd med 212 158 kr. Beloppet avser ersättning för kränkning (125 000 kr), sveda och värk (5 400 kr), sjukvårdskostnader (3 480 kr), sakskador (12 750 kr) och inkomstförlust (65 528 kr).

I andra hand (grov misshandel) har Christina Osswald begärt att Per-Olof Ekholm ska betala skadestånd med 137 158 kr. Beloppet avser ersättning för kränkning (50 000 kr), sveda och värk (5 400 kr), sjukvårdskostnader (3 480 kr), sakskador (12 750 kr) och inkomstförlust (65 528 kr). Ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 14 juni 2022 tills betalning sker.

2.4 Förverkande och beslag

Skjorta och byxa (Polismyndigheten, 2022-0150-BG72, punkt 1-2.).

Sängkläder och ett glas (Polismyndigheten, 2022-0150-BG76, punkt 1-2 och 5.).

Filékniv (Polismyndigheten, 2022-0150-BG76, punkt 7.).

3. Skäl

Även om skadeståndsyrkandena framgår av föregående sida finns ytterligare behov av att klargöra hur dessa närmare har framställts.

3.1 Christina Osswalds yrkande

Christina Osswald, som biträtt åtalet, har i första hand (försök till mord) begärt att Per-Olof Ekholm ska betala skadestånd till henne med 212 158 kr, varav 125 000 kr avser kränkning, 5 400 kr sveda och värk, 3 480 kr sjukvårdskostnader, 12 750 kr saksador och 65 528 kr inkomstförlust.

Christina Osswald har i andra hand (grov misshandel) begärt att Per-Olof Ekholm ska betala skadestånd till henne med 137 158 kr varav 50 000 kr avser kränkning, 5 400 kr sveda och värk, 3 480 kr sjukvårdskostnader, 12 750 kr saksador och 65 528 kr inkomstförlust.

Christina Osswald har begärt att ränta ska utgå på de begärda beloppen enligt 6 § räntelagen från den 14 juni 2022 till dess full betalning sker.

3.2 Isabelle Osswald yrkande

Isabelle Osswald, som biträtt åtalet, har begärt att Per-Olof Ekholm ska betala skadestånd till henne med 55 400 kr, varav 50 000 kr avser kränkning och 5 400 kr sveda och värk.

Isabelle Osswald har begärt att ränta ska utgå på det begärda kapitalbeloppet enligt 6 § räntelagen från den 14 juni 2022 till dess full betalning sker.

3.3 Per-Olof Ekholms inställning

Per-Olof Ekholm har förnekat gärningarna och har inte haft någon erinran mot de särskilda yrkandena.

Per-Olof Ekholm har motsatt sig att betala skadestånd till Christina Osswald och Isabelle Osswald. Han har vitsordat samtliga belopp och räntan som skäliga i och för sig.

3.4 Utredning

Den tilltalade Per-Olof Ekholm har hörts.

På åklagarens begäran har förhör hållits med följande

- Målsäganden Christina Osswald, fru till tilltalad
- Målsäganden Isabelle Osswald, barn till tilltalad
- Vittnet Amanda Osswald, barn till tilltalad
- Vittnet Mauricio Müller Villanueva, granne
- Vittnet Karla Müller, granne
- Vittnet Fabrizio Müller, granne
- Vittnet Jonas Tilling, polisman
- Vittnet Stefan Lönnberg, polisman
- Vittnet Alexander Carlsten, polisman
- Vittnet Hannes Hesselheim, polisman
- Vittnet Daniela Schmitt, specialist i psykiatri och ST-läkare i rättspsykiatri

Som bevisning i övrigt har åklagaren presenterat följande

- Uppspelning av Mauricio Müller Villanuevas samtal till SOS samt händelserapport.
- Uppspelning från polisens kroppskamera, utskrift av kameraupptagningen, analysbesked avseende ljudförbättring av upptagningen och en promemoria.
- Skriftlig sammanfattning och uppspelning från polisens kroppskamera visandes Amanda och Isabelle strax efter händelsen
- Platsundersökning
- Rättsintyg avseende Per-Olof Ekholm och Christina Osswald, journalanteckningar, foton och sakkunnigutlåtande

3.4.1 Christina Osswald, Isabelle Osswald och Per-Olof Ekholms utsagor

Christina Osswald har i huvudsak uppgett följande. Hon vaknade av att lampan i sovrumsfönstret lyste. Hon såg att Per-Olof Ekholm inte låg i sängen. Hon hörde att Per-Olof Ekholm rörde sig på övervåningen. Per-Olof Ekholm svarade inte när hon ropade på honom. Hon vågade inte somna om. Per-Olof Ekholm kom in i sovrummet och vräkte sig över sin sängdel, liggandes över henne. Det kom ut ett oljud från honom och han varken pratade eller skrek utan det lät som ett vrål. Det tog några sekunder innan hon förstod att han hade en kniv och hon kände något vasst. Per-Olof Ekholm utstötte bara ett läte, ett "bröl". Hon skrek allt vad hon kunde och hoppades att döttrarna skulle vakna. Hon fick inte kontakt honom. Hon kom inte loss då han låg halvt över henne. Hon försvarade sig med sina händer och armar. Hon lyckades till slut glida ur sängen så att hon kunde halvstå. Han följde efter henne och ändrade grepp så att han högg mot hennes bröstorg. Isabelle vaknade och skrek "mamma nej". Hon skrek själv "det är ju jag" och hoppades att Per-Olof Ekholm skulle se att det var hon och att han skulle vakna ur den "bubbla" han var i. Som ett under lyckades hon springa ut genom dörren och ner för trappan och ut genom dörren. Isabelle kom sedan och de gick tillsammans till grannarna Müller. Hon tror att hon träffades av ca tio hugg. Hon kan tänka sig att vanföreställningen gav Per-Olof Ekholm kraft. Hon försökte kontakta honom och säga att hon inte var en figur. Hon trodde att Per-Olof Ekholm var i en "bubbla" i sin vanföreställning. Hon tänkte då att Per-Olof Ekholm inte var medveten om vad han gjorde och att han var så paranoid att han inte såg att det var hon. Isabelle var i sovrummet eftersom hon hade gått och lagt sig på en madrass vid fotändan, men det tog tid innan hon vaknade. Per-Olof Ekholm såg nog henne som ett hot, att det inte gick att lita på henne och att maten inte skulle ätas eftersom maten förgiftats av henne. Per-Olof Ekholm hade vid ett tidigare tillfälle ringt hans dotter Matilda och bett henne att skaffa en jurist eftersom Christina var en jäkel på att dölja sina spår. Per-Olof Ekholm har även misstrott andra personer, t.ex. sin personliga assistent Ella. Huggen var riktade mot henne samtidigt som hon visste om hans paranoidea tankar och att han såg soldater. Per-Olof Ekholm är annars lugn, varmhjärtad och mån om sin familj. Hon var helt säker på att hon skulle dö. Hon tog farväl av döttrarna. Till följd av händelsen har hon orsakats flera skador och hon har problem med armen samt ingen känsel i fingrarna vilket lett till svårigheter att jobba eftersom hon jobbar på kontor och använder en dator i arbetet. Hon lider av ångest och känner sig deprimerad.

Per-Olof Ekholm har uppgett i huvudsak följande. Han har under en längre tid sett tomtar i olika storlek. Tomtarna/gubbarna har varit med honom fram till nu och befunnit sig på olika platser i huset. Tomtarna gör inget utan de står bara stilla och när han försöker ta på dem så går det rakt igenom. Det är bara kläder. På senare tid har han sett soldater, militärer från det ryska förbandet Spetsnaz, i huset. Han blev väldigt rädd och ville att familjen skulle bort från huset, men de andra i familjen såg inte soldaterna. Han såg skenavrättningar. Han såg något hela tiden och kunde inte titta ut genom fönstret. Utanför fönstret fanns skyttegravar, tunnelsystem och "gubbar" med

Kalashnikov. Den aktuella dagen gick han och hämtade en kniv från köket efter att familjen hade lagt sig. Han började patrullera huset och hörde plötsligt något från övervåningen. Han gick in i sitt och Christina Osswalds sovrum och såg en soldat, en spetsnaz. "Spetsnazen" kastade sig mot honom. De slogs på liv och död. Han hamnade intill "spetsnazen" och tittade honom i ögonen. Sedan hörde han någon som skrek, men han visste inte vem det var. Det var ett vrål. Han högg "spetsnazen" med kniv och fortsatte i någon minut. Han såg sedan Isabelle komma in i rummet och han sa till henne att gå ut eftersom det var farligt för henne och hon förstod direkt. Isabelle gick ner. Spetsnazen bara försvann. Isabella hade sagt "nej mamma". Han gick sedan runt i huset och "spetsnazen" var upplöst. Han letade inne i och utanför huset. Soldater övade utanför hans rum. Han hade ingen koll på var han var. Han såg en dålig kniv i hans hand, en av familjens filéknivar. Spetsnaz-soldater har en speciell klädsel för att skrämman folk; en mörk uniform, som en tomteklädsel. Soldaten i sovrummet hade även en Kalashnikov i näven. Soldaten hade även en väldigt stor kniv. Den var inte så lång men bred. Soldaten var mitt i sovrummet och både han och soldaten skrek. Han tänkte att han måste agera. Han tänkte på barnen och Christina. Han attackerade soldaten först eftersom soldaten var en mördare som ville skada hans familj. Soldaten skadade inte honom. Hans sjukdom gör att han fungerar dåligt men han försökte komma åt soldaten och högg efter soldaten. Soldaten retirerade. De möttes i hörnet av sängen. Han fick ner soldaten så att de båda låg längst med sängen. Han skrek och använde kniven. Han högg soldaten men fick ingen effekt. Han högg i axelpartiet. Han vet inte hur många gånger han högg men han tyckte att han träffade axelpartiet och armarna. Soldaten var helt vild. Soldaten försvann sedan. Efter att Christina Osswald gick ut så satte han sig i fåtöljen med kniven och förstod vad han hade gjort. Han la sig ned på golvet innanför dörren. Han vågade inte gå ut då det fanns "spetsnaz" på utsidan. Att Christina Osswald förgiftat maten var en groda; han hade ibland sådana tankar. Han minns att polis kom till huset. När han var i sovrummet hade han vissa klara partier. Han började sedan tänka på vad han gjort och vad som hade hänt. När han låg på golvet så försökte han få rätsida på allt och han insåg att det fanns en risk att han hade gjort Christina Osswald illa. Han älskar Christina Osswald. När han gick in i deras sovrum blev han överraskad av spetsnaz-soldaten. Han blev skakig och håret reste sig. Han vet inte om spetsnazen var en människa. Gubbarna han hade sett i huset innan var inte människor. Soldaten föll inte ihop. När han pratade med Isabelle Osswald i sovrummet kände han att spetsnazen inte fanns; att denne hade gett upp.

Isabelle Osswald har anförut i huvudsak följande. Den kvällen som det hände så låg mamma och pappa i sängen. De gjorde något under täcket och sedan började pappa skada mamma. Mamma ramlade sedan ut ur sängen. Hon sa sluta till pappa och då slutade han. Hon vaknade av att mamma skrattade, sedan lät det som att hon skrek. Hon hörde inte riktigt då de var under täcket. Hon tänkte att pappa nog gjort något igen. När hon vaknade var bara sovrumslampan tänd. Hon såg att pappa hade något i handen men vet inte hur kniven såg ut. Mamma var blodig i ansiktet, nära ögat. Hon höll tummarna för att mamma skulle överleva. Hon och mamma gick till grannarna

och sedan åkte mamma med ambulans. Hon tänkte att mamma var i trygga händer och att hon skulle klara det. Hon kände sig orolig. När hon äntligen fick höra sin mammas röst slappnade hon av.

3.4.2 Vissa muntliga utsagor i korthet

3.4.2.1 Grannarna och Amanda Osswalds uppgifter

Christina Osswald tog sig efter händelsen i sovrummet till "grannarna Müller". Mauricio Müller Villanueva ringde larmcentralen och Christina Osswald var hos grannarna till att ambulansen ankom. I förhör har Mauricio Müller Villanueva berättat att Christina Osswald kom blodig till deras hus och att hon sa att hennes man hade försökt döda henne. Karla Müller har i förhör berättat att Isabelle var väldigt nervös och skakade, trots att hon hade kläder på sig, och att Christina Osswald berättat att hennes man hade försökt att halshugga henne. I förhör har Fabrizio Müller berättat att han minns att Isabelle var väldigt rädd och att hon inte riktigt hade förstått vad som hänt samt att hon var i chock. Isabelle och Amanda förklarade för honom att Per-Olof Ekholm hade lidit av hallucinationer ett tag. I förhör har Amanda Osswald berättat att hennes pappa Per-Olof Ekholm den aktuella kvällen inte ville ta sina mediciner eftersom han inte visste varifrån hennes mamma hade tagit medicinerna samt att Isabelle hade väckt henne och berättat att deras mamma var skadad. Amanda har också berättat att hon inte tror att hennes pappa visste vad han gjorde och att han var rätt borta.

3.4.2.2 Polismännens uppgifter

När polis anlände till Hålldamsvägen 1 i Nykvarn gjordes flera försök att få kontakt med Per-Olof Ekholm, bl.a. använde polisen högtalare med hög volym för att "ropa ut" Per-Olof Ekholm från huset. Poliserna Stefan Lönnberg och Alexander Carlsten var de första som mötte Per-Olof Ekholm och Stefan Lönnberg har i förhör berättat att han gjorde en s.k. bloodsweep på Per-Olof Ekholm för att utröna om denne blödde och att Per-Olof Ekholm i samband med detta frågade "lever hon". Per-Olof Ekholm skakade mycket och försökte lyda polisens kommandon, men han förstod inte allt. Polisen Jonas Tilling satt med Per-Olof Ekholm i polisbilen som skulle köra Per-Olof Ekholm till sjukhuset och har i förhör berättat att Per-Olof Ekholm kändes närvarande men också väldigt frånvarande; Per-Olof Ekholm kändes mest förvirrad. Jonas Tilling har berättat att han uppfattade att Per-Olof Ekholm inte förstått vad som hade hänt. Polisen Hannes Hesselheim var med Per-Olof Ekholm på sjukhuset och har i förhör berättat att han även har en bakgrund inom rättspsykiatri och att det kändes som att Per-Olof Ekholms kropp "var där" men att han var frånvarande psykiskt, det var "tomt" i blicken och han kunde se vissa likheter med de patienter han tidigare hade arbetat med.

3.5. Domsäl – tingsrättens bedömning

3.5.1 Vad är utrett om gärningen?

Genom åklagarens utredning är klarlagt att Per-Olof Ekholm hade beväpnat sig med en filékniv och att han initialt befann sig på husets nedervåning. Han gick vid något tillfälle under natten uppför trapporna till ovanvåningen och in i hans och Christina Osswalds gemensamma sovrå. Christina Osswald låg vid tillfället och sov i den gemensamma dubbelsängen och Isabelle Osswald sov på en madrass vid fotändan av sängen. Per-Olof Ekholm vråkte sig vid något tillfälle över Christina Osswald och utdelade ett tiotal knivhugg som träffade Christina Osswald men också huvudändan av sängen. Christina Osswald fick av knivhuggen omfattande skador bl.a. på överkroppen, armarna, händerna och i ansiktet. Christina Osswald lyckades undkomma knivattacken genom att glida ur sängen, ta sig till undervåningen och slutligen ut ur huset.

3.5.2 Hade Per-Olof Ekholms uppsåt vid tidpunkten för gärningarna?

3.5.2.1 Per-Olof Ekholms inställning

Per-Olof Ekholm har inte ifrågasatt att han agerat på det sätt åklagaren har gjort gällande men han har förnekat gärningarna eftersom han vid gärningstidpunkten saknade uppsåt. Per-Olof Ekholm har vidare gjort gällande att han befann sig i en inbillad nödvärnssituation och att han har under alla förhållanden svårigen kunde besinna sig i den inbillade situationen.

3.5.2.2 Närmare om uppsåtsbedömningen

Högsta domstolen har i två centrala rättsfall - "Samurajsvärdet" NJA 2012 s. 45 och "Vanföreställningen" NJA 2020 s. 169 - behandlat frågan om uppsåt hos lagöverträdare med psykisk störning. I rättsfallen har Högsta domstolen uttalat att en vanlig uppsåtsbedömning ska ske även vid gärningar som begåtts av personer med psykisk störning. Det är ingen lätt uppgift för domstolen att göra en uppsåtsbedömning av en person som bevisligen lider av en psykisk störning vid gärningstillfället, alldeles särskilt om den psykiska störningen bedömts allvarlig. I dessa situationer är det många gånger svårt att utröna exempelvis den psykiskt störda personens bevekelsegrunder och föreställningar om händelseförloppet. Principen vid uppsåtsbedömningen har ansetts vara att uppsåt inte föreligger om en person utan den psykiska störningen men med samma föreställning om sakförhållandena inte skulle anses handla uppsåtligt. Det har sagts att prövningen av uppsåtsfrågan i de flesta fallen torde ge till resultat

att uppsåt föreligger (se NJA 2004 s. 702 och NJA 2012 s. 45). Detta ska dock inte förstås så, att uppsåtsprövningen i de fall gärningsmannen hade en psykisk störning ska ske med mindre noggrannhet än i andra fall.

Det är åklagaren som har bevisbördan för att Per-Olof Ekholm hade uppsåt vid gärningstidpunkten och någon bevislättning förekommer inte. Åklagaren ska alltså styrka sådana omständigheter som ger stöd för bedömningen att det är ställt utom rimligt tvivel att Per-Olof Ekholm handlade med uppsåt. Beviskravet gäller även för det i uppsåtsrekvisitet ingående medvetenhetskravet.

När det gäller uppsåtsrekvisitet och medvetandekravet har Högsta domstolen i rättsfallet "Vanföreställning" i p. 14-16 uttryckt följande.

14. I uppsåtsrekvisitet ligger ett allmänt krav på medvetenhet (medvetenhetskravet). För att uppsåt ska kunna föreligga måste gärningsmannen ha varit i ett sådant tillstånd att uppsåtsrekvisitet kan vara uppfyllt (jfr bl.a. Ivar Strahl, a.a. s. 91 ff. och SOU 1996:185, del 1, s. 504 f.). Om gärningsmannen har varit alltför omtöcknad, dvs. om hans eller hennes medvetande har varit grumlat, föreligger således inte uppsåt i straffrättslig mening. Medvetenhetskravet får särskild betydelse när gärningsmannen lider av en allvarlig psykisk störning i form av en akut psykos med bristande verklighetsuppfattning eller något annat motsvarande högradigt förvirrings- och omtöckningstillstånd. Ofrivilliga handlingar som t.ex. reflexrörelser och andra handlingar där medvetandet har varit helt frånkopplat är däremot att se som brister på brottets objektiva sida (brist på gärningskontroll).

15. För att medvetenhetskravet ska vara uppfyllt måste gärningsmannen alltså vara i någon grad medveten om att han eller hon utför ett visst handlande. Det har i tidigare avgöranden uttrycks som att gärningsmannen ska vara i tillräcklig grad medveten om sitt handlande (se t.ex. NJA 1968 s. 471 och NJA 1969 s. 401). I detta ligger också att gärningsmannen vid sitt handlande måste ha ett visst mått av basal grundförståelse av det sammanhang och den omgivning där gärningen företas. Endast högradiga förvirrings- och omtöckningstillstånd som tar sig uttryck i ett grumlat medvetande kan medföra att uppsåt inte föreligger. Det förhållandet att gärningsmannen på grund av en psykisk störning har en helt felaktig uppfattning om motivbilden eller andra bakomliggande förhållanden hindrar inte att medvetenhetskravet är uppfyllt.

16. Det sagda innebär att bristande uppsåt till följd av grumlat medvetande endast kommer att aktualiseras i ett fåtal fall och bara för en begränsad del av de allvarligt psykiskt störda lagöverträdare som träffas av det absoluta fängelseförbudet i 30 kap. 6 § andra stycket brottsbalken

3.5.2.3 Bedömningen i detta fall

Av utredningen framgår inledningsvis att Per-Olof Ekholm år 2006 insjuknade i Parkinsons sjukdom som stadigt försämrat hans fysiska och mentala tillstånd. Han har under de senaste åren lidit av omfattande motoriska och kognitiva svårigheter. Initialt var läkemedelsbehandlingen okomplicerad, men i takt med att Per-Olof Ekholm kroppsliga problem tilltog har behandlingen blivit alltmer genomgripande och behäftad med psykiska biverkningar. Det har varit svårt att justera läkemedelsordinationerna och till fullo utröna huruvida Per-Olof Ekholms mentala symptom varit följden av läkemedelsbehandlingen eller utvecklingen av Parkinsondemens. De sista fyra till sex veckorna innan gärningen sökte Christina Osswald vård aktivt för Per-Olof Ekholms allt svårare hallucinationer och paranoidea tankar. Per-Olof Ekholm gick de sista veckorna innan gärningen i och ur sitt tillstånd. Per-Olof Ekholms psykotiska tillstånd gick således i skov veckorna innan gärningen och enligt Christina Osswald kunde Per-Olof Ekholm i ett normalt samtal plötsligt gå över till att befinna sig i ett psykotiskt tillstånd. Christina Osswald har uppgett att det gick snabbare för Per-Olof Ekholm att hamna i ett psykotiskt tillstånd och långsammare att ta sig ur tillståndet. Av Christina Osswalds uppgifter framgår vidare att Per-Olof Ekholm på kvällen den 13 juni 2022, dvs. några få timmar innan gärningen, först vägrade ta sina tabletter som skulle motverka hallucinationer, men att han efter en viss övertalning tog dem. Christina Osswald har slutligen uppgett att Per-Olof Ekholm är en varmhjärtad person som är mån om sin familj men att han i ett psykotiskt tillstånd blir orolig, rädd och vill beskydda sin familj.

Av utredningen framgår att Per-Olof Ekholm vid tidpunkten för gärningen uppvisade tydliga tecken på paranoidea tankar, hallucinationer och att han i vanlig ordning började "patrullera" villabostaden beväpnad med en filékniv för att skydda familjen från utländska soldater. Mitt i natten vaknade målsäganden av att Per-Olof vräkte sig över sängen samtidigt som han utstötte ett "brölände läte". Per-Olof Ekholm högg upprepade gånger med en kniv mot hennes överkropp. Målsäganden försökte försvara sig med händerna och skrek så högt hon kunde, bl.a. "det är ju jag" för att Per-Olof Ekholm skulle vakna ur den "bubbla" han befann sig i. Målsäganden lyckades till slut glida ur sängen och ta sig ut ur sovrummet och till nedervåningen. Hon fick med sig sin mobiltelefon och handdukar som hon tryckte mot de blödande sårerna för att slutligen ta sig ut från bostaden.

Åklagaren har gjort gällande att Per-Olof Ekholm förstod att han attackerade sin fru och inte en Spetsnaz-soldat, som han gjort gällande vid huvudförhandlingen. Det finns uttalanden från Per-Olof Ekholm till bl.a. Daniela Schmitt som indikerar att han hade paranoidea föreställningar om att hans fru ville honom illa och detta möjligen var ett skäl för honom att attackera henne. Per-Olof Ekholm har emellertid vid gärningstidpunkten haft en bristande verklighetsförankring och det får anses nästintill omöjligt att ta reda på vilka av hans redovisade minnesbilder, från tid till annan, som är korrekta. Det finns också ett betydande utrymme att Per-Olof Ekholms olika uttalanden

innehåller uppgifter som blivit kända för honom efter gärningen och som sedan sammanblandats med antaganden för att kunna sätta den svårbegripliga händelsen i ett sammanhang.

Tingsrätten anser att Per-Olof Ekholms uppgifter skiftat men temat för uppgifterna har genomgående varit detsamma, dvs. att han vid gärningsögonblicket upplevde att han befann sig i en krigsliknande omgivning med synliga massgravar och ryska soldater som han misstänkte skulle angripa honom och familjen. Tingsrätten anser det inte klarlagt vilka av Per-Olof Ekholms uppgifter som ska ligga till grund för bedömningen utan tingsrätten har vid sin bedömning att utgå från de uppgifter som är mest förmånliga för Per-Olof Ekholm. I detta fall har tingsrätten sålunda att utgå från att Per-Olof Ekholm i hans föreställningsvärld befann sig i en situation där han trodde sig sväva i fara och att hans beteendemekanismer var sprungna utifrån hans vilja att försvara sig från upplevda hot.

Av vittnesuppgifter från poliser efter händelsen upplevdes Per-Olof Ekholm som förvirrad, tom i blicken och som att han inte förstod vad som hade hänt.

Av det rättspsykiatriska utlåtandet framgår att "den sammanvägda rättspsykiatriska bedömningen" är att Per-Olof Ekholm har begått gärningarna under påverkan av en allvarlig psykisk störning i form av en övergående läkemedelsutlöst psykos och att den psykiska störningen var så pass allvarlig att Per-Olof Ekholm bedöms ha saknat förmåga att inse gärningarnas innebörd i fängelseförbudets mening. Han bedöms sålunda tillhöra de fåtal allvarligt psykiskt störda lagöverträdarna som träffas av det absoluta fängelseförbudet. Åklagaren och försvaret har uttalat att de godtar bedömningen i det rättspsykiatriska utlåtandet och att ett yttrande från Socialstyrelsen inte behöver inhämtas. Det konstateras att samtliga specialister som deltagit i undersökningen av Per-Olof Ekholm synes dela bedömningen i utlåtandet. Tingsrätten har inte heller funnit några skäl att ifrågasätta bedömningen utan den framstår som välmotiverad och vederhäftig.

Tingsrätten anser att Per-Olof Ekholms agerande framstår, utifrån vad som är känt om honom, som helt verklighetsfrämmande och obegripligt. Av det rättspsykiatriska utlåtandet framgår att Per-Olof Ekholm i gärningsögonblicket befann sig i ett psykotiskt tillstånd med förvrängd verklighetsuppfattning och att han vid gärningstidpunkten dessutom var oförmögen att pröva rimligheten i sina idéer och tolkningar av yttre skeenden.

Per-Olof Ekholm har begått gärningen i en akut psykos. Psykosen har bestått i ett höggradigt förvirrings- och omtöckningstillstånd med paranoida föreställningar, där hans medvetande har varit avsevärt grumlat och hans verklighetsuppfattning har varit helt snedvriden med uppfattningar om att han skulle befinna sig i en krigsliknande situation där han trott sig sväva i

fara. Hans agerande har varit helt personlighetsfrämmande och obegripligt. Han har inte varit kontaktbar och han har vid gärningsögonblicket enbart utstött ett märkligt läte.

Mot denna bakgrund har åklagaren inte styrkt att Per-Olof Ekholm i tillräcklig grad var medveten om sitt handlande. Han har alltså inte haft en basal grundförståelse av det sammanhang och den omgivning där gärningarna företogs. Därmed är medvetenhetskravet inte uppfyllt. Per-Olof Ekholm ska därför frikännas från straffrättsligt ansvar på grund av bristande uppsåt.

3.6 Skadestånd

Tingsrätten avslår Christina Osswalds respektive Isabelle Osswalds skadeståndsyrkanden. Skälen för tingsrättens bedömning är följande.

Eftersom tingsrätten har bedömt att Per-Olof Ekholm saknat uppsåt föreligger inte förutsättningar att förplikta honom att betala skadestånd för kränkning till Christina Osswald och för kränkning och sveda och värk Isabelle Osswald. Christina Osswald har i andra hand beträffande övriga skadeståndsposter (förutom kränkning) gjort gällande att Per-Olof Ekholm har agerat vårdslöst eftersom han övermedicinerat sin Parkinsonmedicin och därför själv delvis försatt sig i sitt psykotiska tillstånd.

Tingsrätten anser att Per-Olof Ekholm under en längre tid haft psykotiska skov och det är därmed svårt att veta vilken insikt som Per-Olof Ekholm haft om effekterna av sin Parkinsonmedicin. Christina Osswald har också i sitt målsägandeförhör uttryckt att Per-Olof Ekholms medicin som skulle motverka hallucinationer kunde vara kontraproduktiv, dvs. att den kunde förvärra hans tillstånd. Det är inte heller klarlagt om Per-Olof Ekholm lider av Parkinsondemens och om denna i så fall negativt påverkade hans psykiska tillstånd. Det finns dock omständigheter som talar emot att Per-Olof Ekholm lider av en Parkinsondemens bl.a. eftersom han under medicinsk tillsyn (under häktningstiden) inte uppvisat ett sådant psykotiskt tillstånd som bedöms utgöra en allvarlig psykisk störning.

Tingsrättens bedömning är att Per-Olof Ekholm, som under en längre tid varit påtagligt påverkad av sin sjukdom och medicinering, agerande att ta extradoser av Parkinsonläkemedel inte kan anses ha utgjort en oaktsamhet i skadeståndsrättslig mening. Detta eftersom det bl.a. är oklart om Per-Olof Ekholm har haft en tillräcklig grad av förståelse vad en eventuell övermedicinering kunde ge för följder. Det finns härutöver exempelvis inte heller tecken på att Per-Olof Ekholm tidigare skulle ha blivit våldsam mot sin familj eller någon utomstående i samband med en psykos utan han har enligt Christina Osswald blivit mer rädd och beskyddande om sin familj, även om han på senare tid möjligen hade paranoida tankar om att hans fru Christina Osswald ville honom illa.

3.7 Särskilda yrkanden

Förverkandeyrkandet beträffande den i beslag tagna filékniven har stöd i den åberopade bestämmelsen i brottsbalken. Det finns därför stöd för att den ska förverkas.

Det finns mot bakgrund av att åtalet nu ogillas inte tillräckligt stöd i lag för åklagarens övriga särskilda yrkanden beträffande i beslag tagna föremål. Tingsrätten avslår därför åklagarens yrkanden beträffande dessa föremål.

3.8. Kostnader för försvaret, målsägandebiträdet och den särskilda företrädaren

Åklagaren har haft vissa synpunkter på omfattningen av försvararens kurativa arbete samt den tid försvararen lagt ned på genomläsning av förundersökningsmaterial.

Det har under huvudförhandlingen framgått att samtliga inblandade haft ett mycket stort behov av hjälp och stöd för att orka genomföra rättsprocessen. Tingsrätten anser att målets beskaffenhet har varit sådan att kurativa inslag i klientkontakterna måste tillåtas. Den tilltalade har också haft särskilda behov som den offentliga försvararen inom sitt uppdrag har haft att beakta. De juridiska frågeställningarna har också varit komplexa. Det innebär bl.a. att genomläsningen av protokollet bör tillåtas ske med varsamhet. Tingsrätten anser sammantaget att den ersättning som den offentliga försvararen, målsägandebiträdet och den särskilda företrädaren begär är skälig.

4. Rätten

Rådmannen Kai Koskela samt nämndemännen Ilse Forsberg, Rickard Graff och Leif Gröndahl

Rätten är enig.

Digitalt signerad av rådmannen Kai Koskela

5. Överklagandeinformation

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Södertälje tingsrätt senast den 14 november 2022.

Överklagandet ska vara skriftligt. Södertälje tingsrätt skickar det vidare till Svea hovrätt.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Södertälje tingsrätts namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Södertälje tingsrätt. Tänk på att skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Södertälje tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Svea hovrätt.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Svea hovrätt skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Svea hovrätt tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?*Brottmålsdelen*

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i 4 olika fall.

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.
2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Det krävs också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Södertälje tingsrätt eller Svea hovrätt om du har frågor.